

The Sandwich Generation

Shiur# 340 | Oct 9th 2021

כלי יקר פרשת שמיני פרק יא פסוק ד

החזיר זו אדום, שמפריס פרסה מראה עצמו כשר וגרה לא יגר שאינו מגדל צדיקים אלא הורגן וכו'. ויש להתפלא על מדרש זה מה ראה על ככה להוציא כל המקראות האלו מפשוטם. אלא ודאי שכוונתו לתרץ ארבע לשונות כי שהזכיר, שעשה מן הסימן טהרה טעם על הטומאה, ובלי ספק שכוונת הפסוק לרמוז על מדת הצבועים שסימן טהרה שלהם מוסיף להם טומאה וזה לא יצדק בבהמות כלל כי אם באדם, על כן רצה לומר שכל האוכל מהם מקבל טבעם כי הדבר הנאכל ישוב לטבע האוכל. והביא ראיה מן המפורסמים שכל ארבע מלכויות אלו האוכלים מן ארבעה מינים אלו כולם קיבלו טבעם שהם מראים את עצמם ככשרים כאילו כוונתם להיטיב לישראל ותוכם רע ומר כי כל מחשבותם רק רע כל היום, וישראל לא נזהרו מהם בראותם כי הם מגדלים קצת צדיקים, ובאמת שלצורך הנאתם עשו כן ותוכם היו שונאי ישראל:

רש"י פרשת נח פרק ז פסוק ז

מפני מי המבול - אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים:

אמת ואמונה תקנו

תתפה. ואנשי קדש תהיון לי (שמות כ"ב ל'). מענטשליך הייליג זאלט איהר מיר זיין, להיות שמירת הקדושה במעשה אנוש ותחבולותיו*).

ויקרא רבה פרשת אחרי מות פרשה כא סימן יב

וכהן גדול לא אדם היה אלא כההוא דאמר ר' פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים עליו הה"ד (מלאכי ב) כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו'.

מושב זקנים פרשת אמור פרק כא פסוק יד

כי אם בתולה מעמיו. הקשה החסיד ולמה נצטווה כהן גדול בבתולה דוקא ולא באלמנה. ותירץ לפי שהיה מזכיר את השם, ושמה נתן עיניו באשת איש בשעת אזכרה שימות בעלה וישאנה, לכך אמרה תורה שישא בתולה ולא אלמנה.

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ד עמוד א

אמרי: מי שלא ראה בנין הורדוס, לא ראה בנין נאה [מימין]. במאי בנייה? אמר רבה: באבני שישא ומרמרא. איכא דאמרי: באבני כוחלא, שישא ומרמרא. אפיק שפה ועייל שפה, כי היכי דנקביל סידא. סבר למשעייה בדהבא, אמרו ליה רבנן: שבקיה, דהכי שפיר טפי, דמיחזי כי אידוותא דימא.

ספר החינוך פרשת ואתחנן מצוה תכא

ומה שאמרו [שבת מ"ט ע"א] שתפילין צריכין גוף נקי, ואמרו בגמרא מאי גוף נקי, שיזהר שלא יפיח בהן. אבל אין הענין לומר שצריכין גוף נקי מעבירות או מטומאה, כי כל אדם ואפילו טמא ובעל עבירות מחוייב במצות תפילין ובלבד שידע להזהר שלא יפיח בהן, ואולי מתוך התמדתו במצות התפילין שהן זכרון גדול לאדם במלאכת שמים ישוב מדרכו הרעה ויטהר מכל גלוליו, וחכמים זכרונם לברכה חייבונו [סוכה מ"ב ע"א] במצות התפילין לחנך בה אפילו הנערים הקטנים כל זמן שהגיעו לכלל שידעו לשמור אותן. ומזה יש להבין שדעת רבותינו זכרונם לברכה להיות כל אדם מחזיק במצוה זו ורגיל בה כי היא עיקר גדול ושמירה רבה מן העבירות וסולם חזק לעלות עמה להכנס בעבודת הבורא ברוך הוא, והמחמירים בקדושת המצוה ומניאים לב ההמון בדבריהם מהתעסק בה, אולי כוונתם לטובה, אבל באמת יש בזה מניעה לבני אדם בכמה מצוות והיא רעה רבה. ואם ידעתי כי יסמכו הדורשים דרשות אלו על מעשה שנזכר בירושלמי [ברכות פ"ב ה"ג] בחד בר נש דאפקיד גבי חבריה כסא דכספא, ולזמן תבעיה ניהליה וכפר ביה, ואמר ליה בעל הכוס לא לך הימנית אלא לאילין שבראשך, וכוונתם לומר שיש חילול השם להתחסד בקצת מצוות ולהרשיע בקצתן. ולא כן ביתי אני עם האל, כי ידעתי שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ועם כל זה לא נמנעהו מהתעסק במצוה בעת רוח אלהים טובה תלבשהו לעשות טוב, כי מי יודע אם אולי ימשך בדרכו הטובה עד עת מותו והמות פתאום תבוא. וכבר למדונו זכרונם לברכה [אבות פ"ד מ"ב] שמצוה גוררת מצוה, וששכר מצוה מצוה. בכל אלה הדברים ומוסרים טובים קדמונו והורונו זכרונם לברכה, והמתחממים להוסיף על דבריהם או לגרוע אינה חכמה.

רשימות לב (רב הוטנר) פורים

יא) "בשוא גליו אתה תשבחם"

ע' פ"י פורים ק"ר י"ד.

"בשוא גליו אתה תשבחם" [תהלים פ"ט י'].

פי' הגם שגלי **הים** בעוד רגע לא יהיו, מ"מ "בשוא גליו אתה תשבחם".

שעכשיו בהאי רגע **גליו הים** רועשים בתקפם.

[משנת תשל"ח] - [ב"ב ד.], מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה מימיו במאי בנייה וכו' באבני כוחלא שישא [פירש"י שיש צבוע כעין כחול] וכו' סבר למחפיה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כאדוותא **דימא** [פירש"י גלי הים] ע"כ. ופי' שהעושה ע"ש העתיד, הוי העתיד אצלו בדעתו להוה. והעושה ע"ש העבר, הוי העבר אצלו בדעתו להוה. אבל העושה ע"ש ההוה, הוי ההוה אצלו להוה מטעם שמסיח דעתו משל מחר ומשל אתמול ומכל וכל. והיינו בשעת חדותא חדותא [רש"י בראשית ו' ו']. אבל "אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם" [תהלים פ"ט י'], הוי אפי' יותר מבשעת חדוה חדוה. והיא מדה של השבח של גלי הים, ואף שכבר יודעים שלמחר לא יהיה, מ"מ "בשוא גליו אתה תשבחם". וכבר הבינו רבנן שבנין הורדוס, שהוא היה האחרון שבנה בבית שני, לא תתקיים. ומ"מ לא רצו ששמחת הבנין ושמחת השעה תהא נפגמת כלום. ואמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כאדוותא **דימא**. "בשוא גליו אתה תשבחם".

Riddle of the Week

פרק ט פסוק ט

וְאֲנִי הִנְנִי מְקִיִּים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זִרְעֲכֶם אֶחְרִיכֶם: וּפְרִשׁ־נִי וְאֲנִי הִנְנִי - מַסְכִּים אֲנִי עִמָּךְ, שֶׁהִיא נַח דּוֹאֵג לַעֲסוֹק בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה עַד שֶׁהִבְטִיחוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא לִשְׁחַת אֶת הָעוֹלָם עוֹד, וְכֵן עָשָׂה.

חי' מרן רי"ז הלוי עה"ת פ' תולדות פרק כה פסוק ב

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי וכו'. והנראה דהנה איתא בברכות י'. שנאמר בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה וגו', א"ל למאי כולי האי א"ל משום דלא עסקתא בפריה ורביה, א"ל משום דחזאי לי ברוח הקודש דנפקאי מנאי בנין דלא מעלי, א"ל בהדי כבשא דרחמנא למה לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד וכו', חזינן דאף שיצאו בנין מעלי כישעיהו וצדקיהו מ"מ אם יצאו גם רשעים לא רצה לעסוק בפריה ורביה. והנה התשובה על זה מאי דמפקדת איבעי לך למעבד והיינו דבעצם טענתו צדק בזה ורק דכיון דמצוה הוא, מחוייב הוא לעשות מה שנצטווה מאי דמפקדת, וזהו הביאור כאן דהנה פירש"י על ויתרוצצו שהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתח ע"א עשו מפרכס לצאת עכ"ל, ולזה כשידעה רבקה בזה שהיה ויתרוצצו הבנים בקרבה שיצאו ממנה גם בנין דלא מעלי, ומאחר דהיא אשה הלא איננה מצווה על פריה ורביה, על כן אמרה א"כ למה זה אנכי, דאם היתה מצווה לא היתה אומרת כלום וכו"ל בחזקיהו, אך מכיון שאינה מצווה אם יצא רשע הגם שיצא גם צדיק טענה למה זה אנכי.

שעורים וחדו"ת מהרב מפונביז עמוד ע

פ"ג מדעות ה"ג ושיהי' לו בן אולי יהי' חכם יעו"ש. מקורו בילקוט שמעון מדרש לך לך ואנכי הולך ערירי יעו"ש שאב אינם בנים כשרים הערירי טובה, אמנם יעו' ברכות י' ע"א גבי חזקי' בהדי כבשא דרחמנא למה לך מה דמפקדת עביד ומה דניחא קמי' קב"ה לעביד יעו"ש. אך משם גופא מוכח דרק משום דבהדי כבשי דרחמנא למה לך שהוא סתרים דקב"ה ועל האדם מופקר לעשות במחשבה זו שאולי יהי' בן טוב וכדברי הרמב"ם ז"ל וכמו ששמעתי מאדמו"ר הגה"צ החפץ חיים זצ"ל שבאמת מנשה עביד תשובה יעו' סנהדרין ק"ב וק"ג, וזהו הכוונה דבהדי כבשא דרחמנא למה לך.

מחנה ישראל (חפץ חיים) שער האחרון פ"ג

וכעין זה מצינו ג"כ בברכות דף יו"ד בחזקיהו המלך שלא רצה לישא אשה כי ראה ברוה"ק שיצא ממנו בנים שאינם הגונים וכמו שהיה באמת לבסוף שיצא ממנו רבשקה ומנשה שהפליג הכתוב ברשעתו, והענין זה בודאי גרע יותר מהחשש שמא לא ימצא אח"כ מי שיפרנסם, ואעפ"כ בא אצלו ישעיהו הנביא וא"ל כי מת אתה ולא תחיה מ"ט משום דלא נסיבת איתתא מה דמיפקדת איבעי לך למיעבד ומה דניחא קמיה דקודשא בריך הוא ליעבד. וטעם לכל זה כי האדם אינו משיג רק במה שהוא מסתכל בזה שהוא לפניו לכן נפלאים לו כמה דברים בהנהגת העליון יתברך ואפילו אם הוא אדם גדול ובעל רוח הקדש הוא מביט רק בדור שיהיה אחריו כמו חזקיהו וכי"ב וכו', ועי"ז יתראה לכאורה להאדם להתנהג באיזה הנהגות שהוא שלא כדרך התורה לא כן הקדוש ברוך הוא שהוא קורא הדורות מראש הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות ועד סוף כל העינים ולפי ענין הבטתו הבהירה האמתית חקק וקבע לנו את תורתו הקדושה בכל מצותיה ועניניה וכו', וכל דבריו ית' מצורפים ומזוקקים לפי ענין הזה, וכענין שאנו רואין בחוש אצל חזקיהו שהוא לא ראה רק שיוולד ממנו מנשה אבל הקדוש ברוך הוא ידע שיוולד לבסוף יאשיהו שכתוב עליו שלא היה כמוהו וגו' ואחריו לא יהיה כן, וכה"ג בכל ענין וענין לא ישונה תורתנו הקדושה מחמת איזה הנהגת העולם שיתראה לכאורה התנגדות לתורתנו כי היא רק לפי מיעוט ידיעתנו וכו'.

Selected audio from our listeners

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Answers to the Question 4 *click here*

Answers to the Question 5 *click here*

Answers to the Question 6 *click here*

Answers to the Question 7 *click here*

Answers to the question 8 *click here*

Comments on the Shiur

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Answers to the Questions

Whether or not one's child will be a tzaddik or a rasha is כבשי דרחמנא, which perhaps one may not take into account. But that does not mean that one is required to engage in פרו ורבו if that will lead to the suffering and death of the child. I would not imagine that the Brisker Rov would tell a couple who genetically are going to have a baby with Tay-Sachs that they must nevertheless do so.

Yehoshua Duker

The difference between Noach and Chizkiyahu Hamelech is as follows- Noach already had 3 sons and they were married at the time that he was arguing with Hashem that he would not procreate without assurances that Hashem would not again destroy the world, and therefore perhaps he was already yotzei pru urevu (he was not "Jewish"). Either way, it was really for his children to procreate and the world would grow regardless.

Chizkiahu Hamelech was not yet even married and had no children- he tried to preclude having to have children by avoiding marriage. So he Yeshayahu Hanavi scolded and Hashem punished for trying to preclude evil from this world. If he had his way there would be no malchus beis David and no Moshiach- Hashem could not allow this.

Yaakov Stroh

Response: פרו ורבו is when one has a daughter too, so neither נח nor חזקיהו fulfilled their obligations yet.

Dear Rav Lichtenstein,

I understand that a Jew has to have a daughter also to be yotzei d'oraisa pru urevu. For sure Chizkiyahu Hamelech did neither and was not even married. Noach on the other hand perhaps was functionally yotzei pru urevu as he had 3 sons and they were each

married (since the girls' parents were dead perhaps Noach and Naama were considered their adoptive parents?).

I am citing this from Ohr Sameach- I spoke to Rabbi Chaim Pinchas Scheinberg, shlita, about your situation. He cited Rabbi Shlomo Kluger's commentary to the Shulchan Aruch, which presents a viewpoint that you can in fact fulfill the mitzvah of p'ru u'rvu by raising a boy and a girl who are not your biological children. This is based on the Talmudic statement "One who raises his neighbor's child is as if he gave birth to him."

Shulchan Aruch Even Haezer 1 and Chochmat Shlomo.

One can't say that he was too old to have children as there are those who say Cham castrated his father when he was drunk for fear he would have more children.

Either way, the aveira of someone who didn't have any children must be different than Noach HaTZaddik who only didn't have daughters.

Just thinking out loud!

Thanks for having interesting topics and discussions each week!!

Yaakov Stroh

Response: 2 points.

1. We don't answer קשות by finding some outlier opinion. We don't hold like that outlier opinion. We hold, אהיע סימן א, you need a daughter to be mikayem pru urivu.

2. If he was already פרור ורבו מקיים, why was he worried about having more children? The rabbinic dictum of תנח ידך לערב אל does not apply to a goy. He clearly was doing it because of the mitzvah,(see the שפתי חכמים on the Rashi)

Thank you for the shiur, as always, engaging and enlightening.

The premise that Hashem was endorsing Noach's view is highly debatable, IMHO. Perhaps He is not taking sides between these two mountains and only appeasing Noach "afiliu l'didach."

But Lichorah it's more doimeh to the Machlokes of Miriam and Amram and we pasken like Miriam.

So even according to Chafetz Chaim we have a problem here.

Muzz men zогgen that the Aibershter was not agreeing with Noach halachically. I think it was a chassidic move on Noach's part.

Thank you and hatzlacha!

PS Lichorah the two reasons given by Miriam -- daughters may be born, or just being born brings you to Olam Haba -- are both milsa b'taama and not gzeiras haKasuv, a raiah to the Chafetz Chaim?

Rabbi Yossi Marcus

Hi Reb Dovid,

It was great to have you in our Yeshiva this past Shabbos. In terms of the riddle for this week, a few suggestions:

A) The פשוט "ba'al habattish" פשוט is that Chizkiyahu was punished because he was בשיטה going against Hashem's will to subvert having bad children, while Noach was simply worried and needed encouragement. It's not a kashya on the Brisker Rav's yesod, since Noach didn't have a mehalech as much as a fear of losing his family. Noach's hesitation in fulfilling Hashem's command is thus similar to the Rashi (which you quoted this past Friday night) that Noach didn't go into the Teivah until the waters forced him to.

B) I saw in the sefer Birkas Shalom pg. 45 what might be a more halachic answer. He notes that the Nefesh Hachayim and others say that although the avos kept the mitzvos,

they *did* make cheshbonos, such as Yaakov marrying two sisters to fulfill a higher purpose, etc. He argues that the chiluk is before and after matan Torah, that beforehand, one could make cheshbonos with mitzvos, but afterwards, we say בהדי לך כבשי דרחמנא למה לך. The difficulty with this as an answer for the Griz is that the Griz explicitly connects his yesod to Rivka, who was also before matan Troah, so the Griz didn't seem to think the above answer is correct.

C) The last answer I was thinking was that there may be a chiluk between making cheshbonos that are external and internal to the mitzvah. Chizkiyahu was punished because one fulfills pru urvu even if their children are resha'im and even go off the Derech (Levush Even Ha'ezer 1:7). As such, one can't make cheshbonos to uproot a mitzvah. But Noach is told to fill the world with his descendants, so his hesitation is acceptable since he's worried that the mitzvah of pru urvu itself will be upended if Hashem wipes out the whole world again. Maybe a similar idea is that we say in Yoma חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה הרבה.

Kol Tuv and thank you for enhancing our Shabbos!

Yosef Rabin

Hi,

I didn't find any answers brought by others to the riddle of the week, but I'd like to offer two of my own:

1) There is a distinction that makes Noach's argument more powerful than Chizkiyahu's and thus necessitates a different answer: Chizkiyahu was arguing that he shouldn't engage in procreation because his offspring would not be good. He didn't deny that the mitzva applied to him, he merely thought that his own reasoning was better, and so the response given was "don't question the mitzva, just do it." In contrast, perhaps Noach was saying that he wouldn't even be yotzei the mitzva if he had children and they promptly died in another flood, so it would be a pointless endeavor. After all, the Rambam (Hilchos Ishus, 15:5), among others, paskens like Rabbi Yochanan in

Yevamos 62a that someone who had children who predeceased him has not fulfilled peru u'revu. Hence, Hashem's answer to him is that the mitzva does in fact apply since there wouldn't be another flood.

2) Another possible difference is that Chizkiyahu lived after Matan Torah and was obligated in peru u'revu, while Noach lived prior to Matan Torah and was not. Therefore, Noach's obligation in peru u'revu was akin to Rivka's, and "kavsha d'rachmana lama lach" wouldn't apply according to the Brisker Rav. (Whether this answer is plausible depends on a machlokes rishonim as to whether Gentiles were in fact obligated in peru u'revu before Matan Torah. The Maharsha (Taanis 11a), for example, understand that there was no obligation, but most others hold there was an obligation based on Sanhedrin 59a. I do not know whether the Brisker Rav ever weighed in on this issue himself.)

דף יא ע"א גמרא ואין איש שם על לב כי מפני הרעה נאסף הצדיק אלא
כו'. כל"ל: בפרש"י בד"ה כל פרסה כו' דבנעל בשר הוה כו'.
ובד"ה הצדיק אבד כו' הוא מת כי מפני הרעה נאסף הצדיק מפני שלא כו'.
ובד"ה ה"ג אבריו של כו' ואתם עדי לשון רבים נאם ה'. ובד"ה לשמואל כו'
צדיקי אי אבלי כו' מי פני להו כו'. כל"ל: תוס' בד"ה אסור לאדם כו' לנהוג
עצמו בחסידות ויוסף לא כו' עכ"ל. וזהו יתיישב דהא יוסף חסוכי צניס הוה
שלא קיים עדיין פריה ורביה א' אלא ממדת חסידות עשה כן וגמרינן לכל הפחות
צמדת חסידות לאינן חסוכי צניס ועי"ל דיוסף עדיין לא היה מגוה על פריה
ורביה קודם מתן תורה ב' ודו"ק:

Best,

David Birnbaum

פשיטא שיסודו של מרן אור האמת זיעועכ"א חי וקים, והחולק על זה כחולק על השכינה, ועל הקושיא שנתקשתם מדברי רש"י יש לתרץ באלף דרכים קלים בלי דוחק, ואטו מקושיא כזה מקשים על מרן ז"ל, אתמהה.

והתירוץ הפשוט, הנה מקור דברי רש"י שהיה לנח איזה דאגה כלל, היא במדרש רבי תנחומא (נח יא), ושם מבואר שבשעה שהעולם ניתן בצרה ובחרבן אסור לאדם להזקק בפריה ורביה שלא יהא הקב"ה עוסק בחורבן העולם והוא בונה, ואמרו שם שמה"ט ג"כ נאסר נח בתה"מ, ע"ש.

והנה איסור זה לא היה צו השעה לנח בלבדו, אלא איסור עולם שלא לשמש בשנת בצורות וכיו"ב, וא"כ היינו דאמרינן שהיה נח דואג לעסוק בפ"ו מחשש שמא עומד הקב"ה לשחת העולם שוב, והיינו שמא עדיין הקב"ה עוסק בחורבן שאז יש איסור לעסוק בבנין כנ"ל, וע"ז הסכים עמו הקב"ה שכל זמן שאין הבטחה שלא יושחת העולם שוב שנית הרי המצב קאי בהקב"ה עוסק בחורבן, ואז נשבע והבטיחו בברית שלא ישחית העולם וממילא הותר לו לעסוק בבנין, ודו"ק.

ועו"ל בדרך הלציי, שהרמב"ם פסק (פ"ה מהל' דעות) שתה"מ צ"ל ברצון שניהם 'ובשמחתם', וכאן כיון שהיה לנח 'דאגה' לא היה יכול לעסוק בפו"ר, ועל כן הבטיחו הקב"ה כדי להסיר ממנו הדאגה ולאפשר לו לשמוח באשתו, וזהו שהסכים עמו שבעת דאגתו אל לו לעסוק בפו"ר. משא"כ חזקיהו לא היה לו שום דאגה אישית, רק דאג למען כבוד שמו במה שלא יהיו זרעיו עושים רצונו, ועל זה אמרינן ליה בהדי כבשי דרחמנא ל"ל, אבל מי שדואג מטעם אישי, צריך להסיר הדאגה עד שלא ישמש וישמש בשמחת שניהם.

טובי' גדלי' וויזנער

Hello my name is Sruly Modes and I would like to suggest ten possible answers to this week's riddle.

- 1). נח held that being as the מצוה of עיקר פר"ר is to fill the world, if regardless the world will be destroyed again the מצוה is not applicable. However, חזקיהו wasn't concerned with the קיום of his children, rather if they will be רשעים.
- 2). Although נח was "דואג" he had no intention of being מבטל the מצוה, therefore ה' made a promise to ease his concerns. However, חזקיהו was actually מבטל the מצווה.
- 3). The problem making חשבונות is on a מצוה you were not yet מקיום, however נח who was already מקיום the חיוב עיקר only made a חשבון to discontinue adding to the קיום מצווה.
- 4) Similarly you can say that נח had no intention of not fulfilling the ציווי of ה', rather since he felt that his פר"ר was pointless, he was דואג that he was misinterpreting the מצוה.
- 5) הגרא"ל שטיינמן ז"ל explains there's only a טענה on חזקיהו who was concerned based on a נבואה about the future, and not on נח who witnessed firsthand the worlds destruction.

(Seemingly ר' שטיינמן is understanding that נח was wrong in making חשבונות, however after the destruction he witnessed ה' didn't come with words of טענות rather encouragement. This would stand well with the מדרש that indeed נח did receive a עונש for this).

6) Based on the above understanding that both נח and חזקיה were wrong, we can explain that although there was a חזקיה חס טענה who was a גמור צדיק, however נח who was a מקטני אמונה (סעד לתומכו) needed words of encouragement.

7) There is a famous אור החיים as well as a נפש החיים who differentiate between before מתן תורה when one has to use his own שיקול to understand ה' רצון, therefore there's no מקום for a חס טענה of דרחמנא למה, and after מתן תורה one has to follow what the תורה says regardless of his own שיקול.

8) The רבי explains that when ה' originally said "פרור", this was understood by נח as a היתר not a חס טענה, he was allowed to make חשבונות not to use this היתר. However, when the תורה later repeats פרור it then became a חיוב, hence the חס טענה.

9) Similarly we can say that when ה' originally said "פרור", it was understood by נח to be קיום without a חיוב מצוה. However, when the תורה later repeats פרור it then became a חיוב, hence the חס טענה.

10) Many אחרונים say that before מתן תורה a נח בן נח only has a קיום without a חיוב מצוה. Based on this we can say that the problem making חשבונות is on a חיוב מצוה and not a קיום.

Great question, I sent a recording of this and this is a copy.

There's no contradiction on the Brisker Rav as Noach was entitled to make a cheshbon as he already fulfilled his obligation of having children according to Bais Shami by having at least two sons. Chezkiyhu didn't fulfill the commandment of pru urvu according to any opinion and therefore couldn't make a cheshbon like Noach and not like Rivka who wasn't bound by the commandment to propagate all together.

Besides answering the difficulty there's also support for his mahalach. According to the opinion that Moshe was a reincarnation of Noach it makes sense that they would both hold like bais Shammi and have sons, which is what they only had. Also, there would have been a difficulty (raisa) on Moshe's Kal vachomer that he made by matan Torah when he said, "If they have to separate from their wives for three days before seeing Hashem then surely I have to from now on as I can see Him at any moment." He couldn't make such a cheshbon (kal vachomer) if he was still obligated to do pru urvu.

Similarly, there's an opinion that Mariam was punished (7 days) for disrespecting her father and was punished (tzraas) for suspecting Moshe. How did she offend her father? She complained, to Aaron, that Moshe made a wrong cheshbon to separate from his wife as he didn't fulfill pru urvu by having a boy and girl like bias Hillel. However, when she was young she asked her father how he can make a cheshbon to separate from his wife if he didn't fulfill pur urvu of having two sons like bais Shami. So, she was punished for seven days for retroactively showing she was insincere to her father. I see from this vort that Amram and Moshe made two different cheshbon, which depended on pru urvu, respectively to remarry and to separate. Also, I see one can make a cheshbon as long as he fulfills the mitzvah according to one opinion.

Also, the cheshbon isn't limited to pru urvu as you had mentioned - this is a yesod in Brisk. I see this from Shoftim 4:4 where she's referred to as the wife of "wicks" as Rabbi Yisroel Reisman said, It was only after she fulfilled her obligation as a wife, by giving her husband wicks so he can be busy lighting the way around the mishkan, was she able to become a judge.

Finally, The Brisker Rav explanation makes Sara correct in her request not to bring a bad person into the world while the other pasht makes her into someone who didn't know better.

David Geltzer

Shalom Ubracha

Noach already had kids so he already fulfill the mitzvah, thats why H' had to give him a havtacha in order for himnto have more. But by Chizkiyah he didnt have any children, he was still missing the mitzvah thats why he was punished

Isaac Saban

Reb Dovid,

Just to reiterate, I love your work. You are a real mechayev to Baalei Batim everywhere to continue learning like a mentch, years after we leave Yeshiva.

I didn't think the Raiyah from Noach was a great proof for one simple reason. HKBH wasn't conceding that Noach was correct by refusing to leave the Teivah. Perhaps Noach was just as wrong as Chizkiyah. Chizkiyah was about to die for his impropriety. Noach perhaps was just as wrong, but at that moment in time, killing him for this aveirah was not so plausible, being that he was essentially the only person alive. (His kids aside.) The Brisker Rav is correct, we don't make Cheshbonos, even if we are 100% certain that we are correct. The Rainbow after the Mabul was a way to get Noach off the Teivah, without further casualties, since casualties at that moment were not particularly affordable. Hence the rainbow was a gift, in spite of the fact that Noach was doing something that warranted the same punishment as Chizkiyah. But a gift that was necessary for the time and place.

Not sure if this is what you were looking for. It may be too balabatish, but I think it poses a significant weakness in the question.

Keep Shteiging.

Meir Fried

ע"ד קושייתך דרמית הגמ' בברכות י' עם המדרש תנחומא המובא ברש"י נח, וביארת שלא קשה מידי לפי' של הח"ח דכאן ספק וכאן כודאי. משא"כ לפי' של הגרי"ז דאפי' בודאי אמרי' בהדי כיבשא דרחמנא ל"ל, קשה.

נראה לומר, דחילוק יש בין דיני ישראל לדיני בני נח, דדיני ישראל הם כחוקים ואומרינן שאין דורשים טעמא דקרא, אבל דיני ב"נ אומרו האחרונים שכולם הם משום יישוב העולם ויתכן שישתנו לפי זה (שמע שיעורי הדליינס #123/#122 במערכת הטלפונית). ולפי"ז מובן שחזקיה שהיה מצוה מדין ישראל הייתה טענה כנגדו שאין לך לחשב חשבונו של הקב"ה, משא"כ נח שכל חיובו הייתה מחמת סדר היישוב, במקום חשש שישחתו הם, חישובו הייתה נכונה, ואכן משמע שהודה לו הקב"ה בזה

תודה רבה

אלי שמואלס.

Comments on the Shiur

The comment made that there is an ethical difference between tax avoidance and using questionable activities to show less income in order to qualify for entitlement programs was well taken. My chavrusa in Mirrer Yeshiva learned in Kol Torah by Rav Shlomo Zalman Aurbach ztl and asked him this exact question.

Rav Shlomo Zalman Aurbach personally told him that when it comes to avoiding paying taxes is it permitted to use every legal loophole, while when it comes to taking programs we have to be machmir since we are **taking** money from the government and are dealing with the possible prohibition of gezel and Chillel Hashem..

Raphael Z. Grossman

Shiur Suggestions

Hi,

Did you perhaps do a podcast on מוזנות Bread at all? Like if it's a real thing etc.

Yanky Greene

Rabbi Shimon Finkelman

תשובות והנהגות כרך ב סימן תמד

שאלה: אביו זקן אם מחוייב להכניסו לביתו

מצות כיבוד אב שונה מכל המצוות, שמצד אחד אינו מחוייב להוציא ממון על מצוה זאת דקיי"ל כיבוד אב משל אב ולא משל בן, משא"כ בכל המצוות חייב עד חומש ממונו, ומאידיך גיטא מ"ע דכיבוד אב חמור מכל המצוות שהשוה כבודם לכבוד המקום. עוד צ"ב מאי שנא כל המצוות דקיימא לן שבבזיון גדול פטור, דגדול כבוד הבריות שדוחה מ"ע בשב ואל תעשה, ודנו האחרונים שבצער גדול דומיא דבזיון גם כן פטור מקיום מ"ע ולא אלים מממונו שאינו חייב אלא עד חומש ממונו לבד, ואילו במצות כיבוד אב החיוב אף בצער ובזיון גדול, שאם אביו מבזהו בדברים בפני רבים אסור להשיבו, והנה בנ"ד טוען ה"ב שאם אביו יגור עמו יהא לו צער גדול, שיזדקק לטפל בו כל הזמן ועי"כ יצטרך להיזר לגמרי מלשמח אשתו ובניו, כיון שיבלה כל הזמן עם אביו, ולדבריו זהו צער גדול מאד וממושך בשבילו, שיפריע לו בבית מאד הרבה יותר מחומש ממונו.

ולדעתי אין דבריו בזה נכונים כלל, שכאן אין המדובר במ"ע חד פעמית, אלא אם אביו יגור עמו בבית הלוא יהיו לפניו מאות פעמים מ"ע, וכבר כתב הר"ן בסוף יומא שאפילו שני איסורים חמיר כאיסור סקילה, וכאן מ"ע דכיבוד אב הרבה פעמים, אי אפשר לו לדחות חיובו וזכותו למ"ע זאת, וחייב להסביר לאשתו את גודל הזכות שתהא לו בזה ובבא, ושכרה גדול במה שעוזרת לחמיה, ואינו יכול לפטור עצמו מהמצוה בטענה שזהו יותר מחומש ממונו.

מיהו אם מוכרח לשלוח אותו למושב זקנים שיטפלו בו יפה, נראה דחייב לשלם מחשבונו כשאין לאב, ואינו יכול לנכות מדמי הצדקה שלו, וטעם הדבר שמעתי בשם מרן הגריז"ס זצ"ל (הגאב"ד דבריסק) דהא דקיי"ל כיבוד אב משל אב היינו דוקא בדבר שאינו חיוב על גופו, אבל אם חייב לעשות בגופו ומשלם רק בכדי ליפטר מלעשות בגופו צריך משלו, שאינו משלם עבור אביו אלא עבור עצמו ליפטר מחובו, וע"כ חייב מדינא בשכר כיון שאינו בשביל אביו אלא כדי לפטור גופו, ולכן כאן שחייב מדינא להכניסו לביתו, ורק שרוצה ליפטר מזה ע"י ששולחו למושב זקנים בזה חייב לשלם מממונו כדי ליפטר ממצותו, אא"כ יש לאביו כסף שאז מעיקר הדין לא חל חיוב על גופו, כיון שיש לאב אפשרות להיות מכספו במושב זקנים נראה שעל אביו לשלם. מיהו גם כשיש לאב כסף, רק שהוא צר עין על כספו ואינו מוכן לשלם והוא זקוק באמת לאשפוז, נראה שהבן ישלם מכספו עבור אביו ואח"כ יוכל לנכות חלק זה בחלוקת הירושה עם שאר יורשים, ונכון שימסור מודעה תחלה בפני ב' שאינו נותן במתנה אלא הוא בגדר חוב על אביו ואח"כ ינכה, אבל אסור לו להניחו במצב מוזנח (וידוע המעשה ביהודי מבריסק ששאל את הגר"ח אם מחוייב הוא להוציא את הוצאות הנסיעה מכספו כדי לבקר אביו בוורשא, דהרי כיבוד אב משל אב, והשיב הגר"ח זצ"ל שחייב לילך ברגל לוורשא, רק שאם אינו רוצה ללכת ברגל יסע וישלם. מיהו יש לעיין בזה אם חייבין לנדוד ברגל לעיר אחרת עבור קיום מ"ע, עיין במועו"ז ח"א סימן ד', ושמעתי שהגר"ח מבריסק דן עם רבינו החזו"א זצ"ל כשנפגשו במלחמה, אם צריך מדינא לנדוד לעיר אחרת כדי להשיג אתרוג כשר, ועיין מועדים זמנים ח"א

סימן ג', מיהו כיבוד אב היא מ"ע חמורה שכבודם הוקש לכבוד המקום וצ"ב).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף ה

זה שמאכילו ומשקהו, משל אב ואם, אם יש לו. ואם אין לאב ויש לבן כופין אותו וזן אביו כפי מה שהוא יכול. ואם אין לבן אינו חייב לחזר על הפתחים להאכיל את אביו. הגה: וי"א דאינו חייב ליתן לו רק מה שמחייב ליתן לצדקה (כן כתב הב"י דנראה כן מדברי הרי"ף והרא"ש, וכ"כ הר"ן פ"ק דקידושין). ומ"מ אם ידו משגת, תבא מארה למי שמפרנס אביו ממעות צדקה שלו (הגהות מרדכי דב"ב ובהגהות פ"ק דב"מ ובחידושי אגודה). ואם יש לו בנים רבים, מחשבים לפי ממון שלהם, ואם מקצתן עשירים ומקצתן עניים, מחויבים העשירים לבד. (תשובת מיימוני הלכות ממרים בשם מוהר"ם והביאה הבית יוסף). אבל חייב לכבדו בגופו, אף על פי שמתוך כך בטל ממלאכתו ויצטרך לחזר על הפתחים. ודוקא דאית לבן מזונות לאיתזוני ההוא יומא, אבל אי לית ליה לא מיחייב לבטל ממלאכתו ולחזור על הפתחים.

תשובות והנהגות כרך ב סימן תמח

שאלה: זקן ששוכב שנים רבות בלי הכרה ואין לו תקנה אם מחוייבין לפזר כסף להצילו ואם הבנים מחוייבין לכבדו

שורש שאלת המשפחה שלפי דעת הרופאים לא יגיע לעולם לידי הכרה, וכבר שוכב כמה שנים בלי הכרה כלל כמת, ולדעתם אין בינו לאדם מת מאומה, ואולי אין חובה עליהם לדאוג בממון רב לרופאים לטפל בו שיחיה שחיו אינם חיים.

הנה אמת הדבר שחיים בלי קיום התורה ומצוות אינם חיים, ולפי עדות הרופאים ע"פ דרך הטבע ודאי לא יגיע לכך, ולנס שהטבע ישתנה לא חיישין, אבל בש"ע א"ח (שכ"ט סעיף ד') מפורש שאפילו למרוצץ מחללין שבת אפילו לחיי שעה ואף שלא יגיע לעולם לכלל מצוות, ע"ש בבה"ל.

ושורש הדבר נראה שיהודי שומר תורה ומצוות כשהוא עדיין חי ונמצא בעולם הזה, אף שכעת אינו מקיים תו"מ, מ"מ זכויותיו שצבר מקודם טובה הוא מביא לעולם ומועיל להצטרף להגן ולהציל על עם ישראל, [וכן יש לו זכויות ע"י עצם מצבו שסובל יסוריו הרבים ויסורי הנשמה והבושה שלו לפי מצבו] ובפטירתו אבידה גדולה לעם ישראל, ולכן מצות התורה היא להחיותו ואפילו לחלל שבת גם לחיי שעה, וע"כ עלינו להשתדל להצילו ולא לחוס על שום אמצעים, ואין להסתפק בזה כלל שזהו טובה גדולה גם למשפחתו שמגן עליהם ואף על כל ישראל.

ומה ששואל בענין הבנים אם יש כאן כאן קיום מצות כיבוד אב לבקר אצלו כיון שאינו מבין, נראה שמחוייבין לבקר לכבדו אף שאינו מרגיש מאומה, עיין היטב בברכי יוסף (יו"ד סימן רמ"ד) בענין קימה לסומא שמביא מחלוקת

הפוסקים, ולדעתי הקימה בפני ת"ח היא מפני תורתו וע"כ עומד אפילו לסומא שמכבד בכך התורה, ותמהני על ה"ברכי יוסף" שמביא מספר פרח שושן להקל, והוא מסיים שאין ראייה לכאן או לכאן ע"ש, ולדעתי בת"ח חייבין מפני כבוד תורתו, אבל בנ"ד לענין כיבוד אב יש לחלק דאולי כשהוא מחוסר הכרה ולא מרגיש הכיבוד אין מצוה לכבדו, והוא הדין אם אביו סומא אם חייב לעמוד בפניו.

אמנם נראה שכבוד אביו הוא ככבוד המקום ית"ש, ואיתא בגמרא קידושין (לא ב) שרב יוסף שמע קל כרעא דאימיה אמר איקום מקמי שכינה דאתיא, משמע שנתחייב אף שלא ראתה, וכן בביקור אצלו לעתים תכופות מרגישים שמכבדו ואינו מזלזל בו שאין בו דעת, ולכן לדעתי מעיקר מ"ע דכבוד אב שהשוה הקדוש ברוך הוא לכבודו חייב ומכבדים בכך המקום שציוה כן, עיין בש"ך רמ"ד (ס"ק ו') שחייבין לעמוד לנשיא כמלא עיניו אף שלא מתכבד כיון שהמקום ציוה זהו כבודו, ואף כאן חייבין לבקרו ויש בזה מ"ע דכיבוד אב אף שאינו מגיב ומרגיש מאומה, מ"מ מתקיים בכך רצון אלקינו ית"ש לכבד הורים, ובלאו הכי ואף שנראה שאינו מבין או מגיב כלל, אפשר שבאמת הוא רואה ואין לו כח להגיב, אבל למעשה בלאו הכי הבנים אסור להם לזלזל בכבודו, ובזכות שמכבדים האב יזכו שיכבדו אותם בזה ובבא שאין מצוה ככיבוד אב ואם וכמ"ש.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף י

מי שנטרפה דעת אביו או אמו, משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהם. ואם אי אפשר לו לעמוד, מפני שנשתגעו ביותר, ילך לו ויניחם, ויצוה לאחרים לנהגם כראוי.

רש"י מסכת קידושין דף לא עמוד ב ד"ה ומביאו

ובגמרת ירושלמי גרס מעשה בשניהם מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כך אלה אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראהו שקשה לו ושוב מעשה באחד שהיה טחון בריחיים והיה לו אב זקן ושלח המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך אמר לו בנו אבא טחון ואני אלך תחתך לעבודת המלך שאין לה קצבה.

Rebbetzin Feigy Twersky

רש"י מסכת קידושין דף לא עמוד ב ד"ה ומביאו

ובגמרת ירושלמי גרס מעשה בשניהם מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כך אלה אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראהו שקשה לו ושוב מעשה באחד שהיה טחון בריחיים והיה לו אב זקן ושלח המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך אמר לו בנו אבא טחון ואני אלך תחתך לעבודת המלך שאין לה קצבה.